POJEDINI BROJ 40.— KUNA

Izvanredno izdanje

NARODNI VOJNIK

IZDAJE GLAVNI ŠTAB HRVATSKE

GOD. II. 11. SVIBNJA 1945. BROJ 34.

Sinuo je veliki dan mira i slobode. Dolaze novi dani mirne izgradnje naše razorene zemlje. Sada treba da izvojujemo novu veliku pobjedu, da izgradimo našu razorenu zemlju i učvrstimo našu istinski narodnu vlast. Da učvrstimo još više naše bratstvo i jedinstvo, tako da ga više nikada nikakva sila ne će moći razrušiti.

(Iz govora maršala Tita, održanog na beogradskoj radiostanici 9. V. o. g.)

Govor maršala Tita

Nekada strašna i naoko nepobjediva sila je skršena

Dne 9. maja, na dan kapitulacije Njemačke, održao je maršal Josip Broz-Tito govor na beogradskom radiu, u kojem je rekao medju ostalim:

Narodima Jugoslavije! Vojnici, oficiri i podoficiri, radnici i seljaci i gradjani!

Dana 9. maja točno 49 mjeseci i 3 dana od napada na Jugoslaviju najveća agresivna sila u Evropi — Njemačka, kapitulirala je. 8. maja u 23 časa i 1 minut njemačka vrhovna komanda potpisala je u Berlinu akt o kapitulaciji. 49 mjeseci natčovječanskog napora i prolijevanja krvi naših naroda urodilo je plodom, urodilo je punom pobjedom naših naroda sa ujedinjenim nacijama, u prvom redu sa Sovjetskim Savezom, Engleskom i Amerikom. Nekada strašna i naoko nepobjediva sila danas je skršena, pobijedila je pravedna stvar ujedinjenih naroda nad onim razornim silama koje su htjele nametnuti čovječanstvu neki novi poredak, poredak ropstva i patnji.

Ovaj najstrašniji rat u historij čovječanstva koštao je desetine milijuna ljudskih žrtava u Evropi. Pomahnitali njemački, talijanski fašizam i njihove krvave sluge, koje su se našle u svim evropskim zemljama istrebljivali su u pozadini mirno stanovništvo, istrebljivali su sve one koji se nisu mirili sa sudbinom hitlerovog t. zv. »novog poretka u Evropi«. Stotine logora tipa Majdaneka i Jasenovca, logora grozota i smrt ostat će na vječna vremena kao jezovita opomena svim narodima, da nikada više ne dopuste ponavljanje takve tragedije, da učine sve da se uzročnik te tragedije, — fašizam u korijenu uništi.

Vojnici, podoficiri i oficiri jugoslavenske armije!

Partizani i partizanke!

Vaš heroizam i požrtvovanje od početka rata 1941. g. pa do danas pod najstrašnijim uslovma u borbi sa neuporedivo nadmoćnijim silama neprijatelja, bio je primjer za sve porobljene narode u Evropi.

Nadahnuti rješenošću da branite do posljednje kapi krvi svoju porobljenu domovinu, nadahnuti dubokom vjerom u pobjedu svoje pravedne stvari, vi ste od 1941. g. zadavali nemilosrdne i žestoke udarce zajedničkom neprijatelju ujedinjenih naroda. Vi ste časno izvršivali svoj dug prema svojoj domovini. Vaša besmrtna djela vječito će živjeti u srcima naših naroda i njihovih budućih pokoljenja.

Poprišta slavnih bitaka na Sutjeski, Zelengori, Kozari, na Neretvi i t. d. ostat će vječiti spomenici heroizma vašeg i vaših palih drugova. Oni će nadahnjivati buduća pokoljenja naših naroda kako se voli svoja otadžbina i kako se umire za nju.

Oni će biti spomenici našeg narodnog ponosa u borbi za svoju slobodu i nezavisnost.

Nova jugoslavenska armija, armija osnovana u jeku najžešćih borbi, armija koju sačinjavate vi, istinska narodna armija, koja je izvojevala takve sjajne pobjede, mora ostati i ostat će nepokolebivi branioc tekovina naše nadčovječanske borbe.

Naši narodi Jugoslavije, naša oslobodjena braća u Istri, Slovenskom Primorju i Koruškoj upiru u vas svoje oči sa dubokom vjerom da ćete vi znati očuvati njihovu izvojevanu slobodu.

Narodi Jugoslavije!

Srbi, Hrvati, Slovenci, Makedonci, Crnogorci, Muslimani!

Osvanuo je dugo željeni dan koga ste vi s tako velikom čežnjom očekivali.

Došao je praznik i na naše ulice. Konačno je pobjedjena najveća fašistička sila u Evropi — Njemačka, koja je zadala mnogo jada i žrtava našim narodima. Pobijedjena je ona sila, koja vas je htjela porobiti i istrijebiti. Vas su njemački i talijanski fašisti medjusobno zavadjali da bi se vi sami medju sobom istrebljivali. Ali vaši najbolji sinovi i kćeri nadahnuti ljubavlju prema svojoj domovini i prema vama svojim narodima spriječili su ovaj paklenski plan neprijatelja. Umjesto medjusobnih razdora i neprijateljstava, vi ste danas ujedinjeni u jednu novu i srećniju Jugoslaviju. Umjesto stare korupcijom bespravljem iznutra trule Jugoslavije, mi danas imamo demokratsku federativnu Jugoslaviju ravnopravnih naroda. To je rezultat pobjede naše slavne Jugoslavenske armije, to je rezultat vaše upornosti, vašeg požrtvovanja i vjere u svoju pravednu stvar.

Sinuo je veliki dan mira i slobode. Dolaze novi dani mirne izgradnje naše razorene zemlje. Sada treba da izvojujemo novu veliku pobjedu, da izgradimo našu razorenu zemlju i učvrstimo našu istinski narodnu vlast. Da učvrstimo još više naše bratstvo i jedinstvo, tako da ga više nikada nikakva sila ne će moći razrušiti.

I za tu pobjedu će biti potrebni ogromni napori svih narodnih snaga. I u tom cilju trebate uložiti sav svoj elan i požrtvovnost, kao što su ga ulagali i vaši sinovi, braća i sestre na bojnom polju. Samo maksimalnim zalaganjem skratit će se rok obnove naše zemlje.

Na dan ove velike pobjede ujedinjenih nacija nad zajedničkim neprijateljem misli svih naroda Jugoslavije upućene su sa zahvalnošću slavnoj i nepobjedivoj Crvenoj armiji — osloboditeljici i njenom genijalnom rukovodiocu Staljinu. Upućene su sa zahvalnošću herojskim narodima Sovjetskog saveza, koji su u ovoj nadčovječanskoj borbi dali najveće žrtve. Upućene su našim velikim saveznicima Engleskoj i Americi i njihovim armijama, koji su za pobjedu pravedne stvari ujedinjenih nacija dali velike žrtve. Naše misli upućene su svim onim narodima, koji su se borili i patili u fašističkom ropstvu.

Na ovaj veliki dan pobjede upućene su misli naših naroda braći po oružju i krvi na Balkanu, koji su takodjer izdržali velike patnje od istog neprijatelja i dali svoj dar na ovoj veličanstvenoj pobjedi.

9. maj 1945. godine jeste dan zajedničke pobjede, jeste zajednički praznik svih ujedinjenih naroda. Želimo da ovaj veliki dan bude dan nadahnuća i težnji svih ujedinjenih naroda ka trajnom miru i medjusobnom razumijevanju.

Uvjeren sam da tumačim želju svih naših naroda, kada kažem da bi se narodi Jugoslavije osjetili sretni da i poslije ove velike pobjede na bojnom polju vlada medju ujedinjenim nacijama ista jednodušnost i razumijevanje u miru, kao što je vladala i u ratu. Upućujem svoj poziv svim zavedenima, koji su služili s oružjem u ruci okupatoru bez obzira da li se oni nalazili u četnicima, ustašama, domobranima itd., da odmah polože svoje oružje i predaju najbližim vlastima. U isto vrijeme izjavljujem, da narodi Jugoslavije — graditelji nove sretnije Jugoslavije, neće dozvoliti nikome, da ih ometa u njihovim naporima u toj izgradnji. Sa svima onima, koji bi to produžili naš narod i naša vojska će nemilosrdno postupati. Naredjujem svim vojnim jedinicama, ma gdje se one nalazile, da smjesta razoružavaju sve oružane formacije, koje su dosada bile u službi okupatora, ili koje bi se pokušale formirati mimo jugoslavenske armije. Naredjujem da se sav ratni materijal: lako i teško naoružanje, magazini s ratnom spremom i hranom, vojni i drugi objekti, odmah predaju jedinicama jugoslavenske armije.

Da žive naši veliki saveznici Sovjetski savez, Engleska i Amerika! Da živi najveća zajednička pobjeda ujedinjenih naroda nad zajedničkim neprijateljem! Da živi nepobjediva Crvena armija — osloboditeljica i njen veliki vodja Staljin!

Da žive armije naših saveznika Engleske i Amerike i svih ujedinjenih nacija!

Da živi slavna jugoslavenska armija, ponos naroda Jugoslavije! Da živi bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije!

Slava palim borcima za oslobodjenje naše domovine!

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Deveti maj — opći narodni Blagdan Pobjede

Beograd, 10. V. (TANJUG) — Da bi se dostojno obilježio dan devetoga maja 1945. godine, kada su pobjede Crvene armije i armija svih Ujedinjenih nacija okrunjene bezuvjetnom kapitulacijom hitlerovske Njemačke i kada je herojska Jugoslavenska armija pobjednički završila svoje veliko oslobodilačko djelo potpunim oslobodjenjem naše domovine, predsjedništvo Antifašističkog vijeća narodnog oslobodjenja Jugoslavije proglašuje deveti maj općim narodnim Blagdanom Pobjede. Blagdan Pobjede deveti maj slavit će se u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji kao svečani praznički dan.

Beograd, 9. maja 1945.

Predsjednik AVNOJA dr. Ivan Ribar v. r.

Sekretar Mile Peruničić v. r

BORILI SMO SE ZA ZAGREB I OSLOBODILI GA

Prva i druga armija i X. Zagrebački korpus sastali su se na ulicama Zagreba

Za nama je ostao Sisak, za nama već je Petrinja, a mi idemo stalno napried. Noćas su pored pješadije protutnjili tenkovi. Kao munja glas je išao od jednog do drugog: »To su naši tenkovi, naši tenkovi...« Na tamnim konturama čeličnih mašina venulo je cvijeće, kojim su ih iskitile omladinke Korduna. »To nam je sve što imamo«, govorile su, a u mislima tenkista nizale su se slike ofenziva i hladnih, mraznih noći u snijegu i popaljenih sela, ogromnih, prostranih područja, gdje putuješ po stotinu kilometara i ne nadješ jedne čitave kuće...

A motori su tutnjili.

Cesta od Siska je ravna. Tu nema više serpentina, nema skretanja. Idemo stalno, a Zagreb je uvijek ravno pred nama. U daljini već se naziru konture grada. Još 30, još 20 kilometara, pa ćemo ih i tamo stići.

Pešćenica. Noć. Tu je mali odmor. Negdje po strani, u šumama oko Odre, kažu, ima još jedan bataljon ustaša, pa zato treba biti na oprezu. Straže su podvostručene. Katkad nebo osvietli koja raketa, a sa zapada iz pravca Karlovca, čuju se mitraljezi. Tamo se neprijatelj grčevito bori. Znamo zašto. Htjeli bi još da zadrže naše jedinice, da bi stigli da se prebace preko Save. Možda tamo misle da pruže otpor?

Danas je kapitulirala Njemačka. I radio Zagreb je javio, da će se grad predati prvim jedinicama, koje naidju. Ali ovdje su još borbe. Noćas je u silnom naletu oslobodjena Velika Gorica. Na aerodromu i u šikarama oko njega imade još desetak Pavelićevih vrana. To su oni koji su bombardovali naša sela i mitraljirali djecu i pastire po proplancima. Danas su im krila polomljena.

A kolone idu dalje. Na čelu se katkad čuju mitraljezi. Streljački stroj prolazi zadnja sela s ovu stranu Save. Potok, Sveta Klara... Gdjegdje se odupire još po neki ustaša, koji nije stigao da pobjegne. U jednom selu SS-ovci baš su počeli da namještaju topove, kad su stigli naši borci. Nakon nekoliko rafala su pobjegli. Samo topove su ostavili.

Oči su nam stalno uperene prema mostovima. Hoće li ih minirati? U Sisku nisu stigli, a u Petrinji su već zapaljene fitilje prerezali automatičari dvadesetosme. Hoćemo li ovdje uspjeti da ih spasimo?

Sve više se približavamo Savi. Narod stoji po cestama, pred kućama.

»Kada su otišli?« pitamo za ustaše.

»Noćas, noćas. I kak su bežali! Su na jenput dobili befel, i mam su otišli. A su rekli, da ne bežiju, neg samo tak, A da ste ih videli, kak su bežali!«

»Je, a meni su foringu s konjima odvezli, vragi jedni!«

Bježe, baš svojski bježe. Samo ako stignu! S lijeve strane već nam ostaje radio-stanica. Neki mladi ljudi trče nam u susret. Na rukama su im žute trake. To su naoružani slobodoljubivi gradjani.

»Držimo stanicu već drugi dan«, pričaju. »Bojali smo se, da je ne bi minirali. Ali bježali su tako, da nisu stigli.«

Pred nama je već Sava. Idemo prema skeli. Lijevo, preko glavnog mosta još u jedanaest sati prešli su ostaci SS-ovaca. Sada je pola jedan.

Sa tri šarca i nekoliko šmajsera ulazimo na kelu. Preko, na drugoj obali, stoje hrpice ljudi. Uzbudjeno očekujemo, kada će skela da udari o obalu. Put nam se čini strahovito dug. Konačno smo stigli, i skačemo na tle. Narod trči k nama, a i mi im žurimo u susret. Desnice se stišću, ruke, grle.

»Konačno! Ipak ste stigli! Koliko smo vas čekali!«

Desno i lijevo, preko jednog i drugog mosta prelaze već kamioni. Naši kamioni. Došli smo! Prve zastave s petokrakom, zastave slobode, viju se već po Trnju.

Došli smo! Govorili su, da će se Zagreb predati prvoj jedinci, koja naidje. Ne, Zagreb se nema kome predati. Mi nismo došli da ga osvojimo. Došli su tek sinovi njegovi, došli su zajedno s braćom svojom, Srbima od Užica i Kosova, i Slavoncima ispod Psunja i kršnim Kordunašima i Dalmatincima, ne da ga osvoje, već da ga oslobode, oslobode more, koja ga je tištila više od četiri godine, oslobode sramote, koju su njegovu imenu nanijeli izrodi, prozvavši ga glavnim gradom »Nezavisne«.

Oko Savskog kolodvora, i negdje kod Maksimira još se puca. Ali došli smo, i Zagreb će biti slobodan!.

Od Karlovca na Zagreb

Krasan je dan osvanuo 8. maja, kad su zaprašene dugačke kolone kretale cestama prema Zagrebu. Cestom koja vodi iz već davno oslobodjene Pisarovine, kretali su bataljon za bataljonom 25. divizije. Već u ranu zoru protjerani su ustaše sa kota kod Radićevca. A zatim je uslijedilo naglo izbijanje naših jedinica na Kraljevac. I pred borcima iz Kruševa, iz Negotina, iz Zaječara, onamo sa rumunjske granice, nakon dugog i teškog puta, nakon upornih borbi u to krasno prije podne pružio se ispod Zagrebačke Gore naš bijeli Zagreb. Kroz streljački stroj, kroz kolone, kroz ešalone koji su stizavali za streljačkim strojem, koji je u potjeri za neprijateljem kretao prema Remetincu i Stupniku, u jeku tutnjave topova, koji su tutnjili tamo negdje kod Jaske i Samobora, zabrujala je, prostrujila je jedna jedina riječ: »Zagreb«. Tu riječ su sa žalošću izgovarali ranjenici, koji su tu, kod Radićevca, kod Kraljevca ranjeni u zadnjim danima ovog našeg rata; tom riječju opijeni jurnuli su poletni Srbijanci naprijed, nezaustavljivo naprijed! Osloboditi Zagreb od ustaškog i švapskog terora, od Savske ceste i Petrinjske ulice, od Pavelića, Bobana i Luburića, to je bilo geslo sviju. Jest, i borci srbijanskih i crnogorskih brigada, i oni su voljeli i vole Zagreb. Oni su znali vrlo dobro gotovo svi — i Djokić Rajko iz Užica i Blagota Stipović iz Nikšića i junački Rendulić iz Čačka, koji je dao svoj život za slobodu Hrvatske, još kod Karlovca, i koji je toliko volio da dodje u Zagreb, svi su znali za patnje koje je Zagreb trpio kroz ove četiri godine »NDH« svi su znali za veliki udio Zagrepčana u našem pokretu. I zato su svi htjeli ući medju prvima, prvi razviti zastavu slobode na njegovim ulicama.

Sjajno su se borili Crnogorci i Srbijanci, i kod Generalskog stola i kod Karlovca. Obistinile su se riječi ppk. Radivojevića, komesara 3. Crnogorske divizije, koje je izrekao na položaju kod Mrzlog Polja: »Hrvatski narod, borci iz hrvatskih jedinica uvjerit će se, da će borci Crne Gore iz III. divizije dokazati da ni Crnogorcima nema slobode bez slobodne federalne Hrvatske«. I dokazali su... Kao što su borci 13. proleterske brigade, borci, Zagreba i okolice, i junaci VI. proleterske divizije »Nikola Tesla«. Ličani prolijevali krv na beogradskim ulicama, Srbijanci i Crnogorci dali su žrtve u ovim zadnjim danima rata na prilazima Zagreba.

Još su svježi bili lješevi posljednjih žrtava ustaških zločinaca u Mrakovcu, još se nije zgrušala krv 4-godišnje Jane Mrak, 14 godišnjeg Branka Tunića i 60 godišnje Jele Čuvar, djece i starica mirnog hrvatskog sela, a već su naši bili na Savskom mostu — i kod Maksimira, već su se razbijale kolone u paničnom bjegu prema Sloveniji.

I mi smo došli. Zabrujila je huka kamiona ulicama Zagreba. Dočekao nas je stisak ruku zagrepčana i zagrepčanki, dočekale su nas zastave i nadasve otvoreno, zadovoljna srca iz kojih je nestao kod prvog susreta strah prouzrokovan ustaškom propagandom. I dok su još trajali zadnji okršaji na zagrebačkim ulicama, tamo na Kvaternikovom trgu i na Šalati, okršaji sa Luburićevim i Bobanovim krvnicima hrvatskog naroda, izlazilo je gradjanstvo na ulicama sa divljenjem u očima i šaptom. »Divna je to vojska«. Sa zagrebačke radiostanice odjeknuo je glas slobode, a crvena zvijezda razblistala na njegovim ulicama. Prva i druga armija spojile su se na ulicama Zagreba.

Goni ih, druže borče, goni! Protjeraj štenad prokletu da više ne skvrnu stope njihove zemlju tvoju, da više ne truju pogana usta ovaj zrak, što miriše proljećem i slobodom, divnom slobodom, konačno, poslije četiri godine. Duge, duge četiri godine. Peto je proljeće, što noge tvoje krvare po krševitom kamenju Like i Korduna pedeseti mjesec što lišće Papuka treperi od osvetničkih kuršuma. Danas, ti si pobjedio. Oni bježe... a vidi: za tobom ostaju šume zastava, barjaka s petokrakom, što slave tebe i slobodu. Svrni okom, i pogledaj ova sretna, zadovoljna lica, što ostaju iza tebe, i bolje pruži korak, jer još ih ima. Bježe, panični strah ih je zahvatio, jer znaju da ih tjeraš ti, borče narodni i osvetniče. Skreni pogled i utoni u dubokoj sreći crnih očiju djevojčice iz Slunja ili Cetingrada, što se je zgurila na pragu popaljene kučice, ali ne zaustavljaj se, jer hiljade takovih još te čekaju. Sjeti se posljednjih tri stotine lješeva, lješeva tvog napaćenog naroda, koji su bezdušni koljači ostavili iza sebe na Savi kod Siska, i stegni pušku! Jer ovo je konačni obračun.

Prva armija prodire s Istoka

Prva armija je počela borbu za Zagreb poslije proboja sremskog fronta. Proboj sremskog fronta i desant, koga su izvršile jedinice preko Dunava, ostat će historijska pobjeda ne samo I. armije, već čitave naše mlade Jugoslavenske armije. Put prema Zagrebu je bio otvoren. Ovaj put postao je za sve jedinice put pobjedonosne borbe. U teškim zimskim borbama prekaljeni Titovi borci napisali su na sva vozila, koja su odsad jurila na zapad i na sjever: NAPRED NA ZAGREB! NAPRED NA LJUBLJANU! NAPRED NA TRST! Ove parole mogli ste čitati po svim selima, kroz koja je prolazila oslobađajući naša vojska. Još jače su nosile jedinice i borci ove velike riječi: »NAPRED NA ZAGREB!« u svojim srcima.

Borci su ga prešli pjevajući. U svim gradovima i selima srpske i makedonske jedinice su igrale kolo i pisale po selima koja su popalili ustaški krvoloci: »Neka živi bratstvo Srba i Hrvata u slobodnoj federalnoj Hrvatskoj!«

Poslije višednevnih borbi pred nedelju dana, kada je bio slomljen posljednji neprijateljski otpor na fronti izmedju Novske i Banove Jaruge, nije moglo borca ništa više zaustaviti U svakom selu su borci pitali oslobodjeno stanovništvo: »Koliko ima još do Zagreba?«

Kod Banove Jaruge i Novske bilo je još 120, na frontu preko Čazme bilo je samo još 80 kilometara. U ovom vremenu oslobodjen bio je Trst, oslobodjena je bila Ljubljana, borcima je preostao samo još Zagreb, da udju u njega sa isto toliko ljubavi, kao što su ulazili u oslobodjena hrvatska sela.

Poslije Banove Jaruge nastala je medju jedinicama upravo trka, koja jedinica, koja će armija prije stići u glavni grad federalne Hrvatske. Gdje god su tučeni švapski kapitulanti i njihove vierne sluge, ustaški koljači pružali otpor, platili su to skupo. Okolina Slavonske Požege — gdje su bile makedonske brigade — onda Banova Jaruga i Čazma, pokrivene su bile sa švapskim i ustaškim lješevima.

Jučer se zaustavio front pred Dugim Selom. Odavde je bilo do Zagreba samo još 18 kilometara. Medju borcima raznijela se vijest, da je Njemačka bezuslovno kapitulirala, i tada su sve žešće tukli one, koji su im sprečavali put. Kad su došle pred Dugo selo tenkovske jedinice, kazao je komandant tenkovske jedinice: »E, pa ovo nije više nikakva borba, ovo nije više front, ovo je jurenje bande koja je izgubila glavu, koja nezna više šta hoće, kojoj je samo do uništavanja.«

U Dugom selu bila je borba još u punom toku — Švabe su zapalili magazin, po cesti su ležali zapaljeni ostaci švapskih komora, poubijanih švaba i konja — a kad su ulazili naši borci, naši tenkovi, izlazilo je stanovništvo iz podruma, iako su bile u borbama oštećene njihove kuće, brisali su suze od radosti i sreće, kad su prvi put poslije četiri godine najkrvavijeg terora, koji je morao preživjeti hrvatski narod, vidjeli vlastitim očima vojničku silu naše mlade armije.

»Umrijeti ću od radosti!« kazala je starica i zagrlila borca. »Umrijeti ću od radosti, sine! Dosta smo se napatili.«

Svuda je narod primao borce koji su išli u borbu kroz sela sa otvorenim rukama, i donosio im sve: kruha, vina, rakije, cvijeća. Na večer kad su se tenkovi zaustavili pred selom Sesvete, neki je seljak otvorio podrum i točio borcima vina. Žena je donijela šunku i kruha. »Ničega mi nije žao, sretan sam samo da je došao ovaj veliki dan pobjede!« bile su riječi seljaka.

Zagreb dočekuje svoj Korpus

Zagreb, 9. V. Od ranog jutra bili su Zagrebčani na nogama. Sakupljali se, pozdravljali pojedine skupine vojske, pojedine jedinice, koje su u svom gonjenju neprijatelja marširale kroz grad. Mnogi su tražili medju borcima svoje, raspitkivali se medju vojnicima za sinove, rodjake, prijatelje, svoje najmilije. Gdje je moja Rezika, gdje je Janko, gdje je Božo, kad će doći Štef.

I kad je preko radio-stanice objavljeno da će u 5 sati poslije podne doći u grad X. Zagrebački korpus zadrhtala su od uzbudjenja mnoga zagrebačka srca.

Već oko 3 sata skupljali su se gradjani duž Maksimirske, Vlaške, Draškovićeve, Jurišićeve, na Jelačićevom trgu i Ilici, očekujući ulazak jedinica X. korpusa. Promatrali su svaku skupinu vojnika, svakog konjanika, svaki kamion. I kad se oko 4 sata pojavio u Vlaškoj ulici kamion sa natpisom: »X. Zagrebački korpus« prolomio se pljesak, a zatim je opet uslijedilo napeto iščekivanje. U to vrijeme kod gradske mitnice, iza Makimira postrojavale su se brigade. I tačno u 5 sati sa glazbom na čelu krenule su redom 32. i 33. divizija. Preko uništene i razbacane njemačke spreme, mimo na bijegu spaljenih kamiona krenule su brigade: Braće Radića, Matije Gupca, Mihovila Pavleka-Miškine, Miljenko Zagorska, dvije Moslavačke i Nikole Domonje. X. Korpus ušao je u Zagreb. Prosulo se na Maksimirskoj cesti cvijeće, prolile se majčine suze. I u svijetlu raznobojnih raketa ponosno su ulazili borci u svoj grad.

Već kod prvih kuća Maksimirske ceste upala je u kolonu Zagorske brigade jedna majka, pritrčala i zagrlila svoje dijete Reziku Koncelj. Na očima Rezike koja nije plakala i u najtežim časovima, pojavile su se dvije krupne, blistave suze. »Mama, ja sam došla... mi smo svi došli...« Došli su. »Evo ih idu... i hrvatske trobojnice nose... oficiri na lijepim konjima... kako su snažni kako su lijepi...« pronosilo se od usta do usta. A oni, nasmijani, ožareni srećom i zadovoljstvom s pjesmom na usnama, okićeni cvijećem, praćeni pljeskom, junaci iz borbi kod Križevaca i Bjelovara prolazili su ponosno, uzdignutih glava kroz grad.

Pronijela se partizanska pjesma bijelim Zagrebom, zatutnjili su bubnjevi, zaorili poklici Titu. A kolone, četveroredi bili su neprestano prekidani majkama, koje su pronalazile svoje sinove, prijateljima koji su ugledali svoje stare poznate, očevima, koji su htjeli stisnuti ruku svom sinu. Poslije godina teških i krvavih borbi u Zagorju i na Kalniku, u Moslavini i u Podravini, vratili su se borci — zagrepčani u svoj grad. I on ih je dočekao. I to veselje, veselje grada, koji je u svoj naručaj primio svoje borce, nije mogao poremetiti nitko. Zakliktao je Zagreb od veselja i periferija i centar grada, Vlaška ulica i Jelačićev trg, začudio se i zadivio. Došli su »naši dečki«. Došli u i naši i Srbijanci, i Crnogorci i Makedonci. »Svi su oni za Zagreb postali »naši«. Kroz 2 dana slobode otprhnula je poput magle nošene jutarnjim povjetarcem teška mora, koja je visila nad Zagrebom pune 4 godine. Zagreb je bio, jest, i bit će naš, slobodarski, hrvatski Zagreb.

A tome su mnogo doprinijeli najbolji sinovi Zagreba, okupljeni u X Korpusu, koji je danas ušao u glavni grad federalne Hrvatske.

Oj slobodo, sele, grani!

Oj Slobodo, sele, grani!
I sa tobom partizani,
Mladi borci odabrani.

Sini jutrom prije zore,
Kad se vojske razvijore,
Ko oblaci iznad gore
Ko tri snijega iznad brijega,
Djerdjan sunca i bisera,
Silna vojska proletera.

Zemljo mlada, opjevana
Divnim grlom u junaka,
Izvezena sitnim vezom
Mitraljeza i pušaka,
Slobodu si dočekala
I njezina dva maršala
Titu nam je borba dala,
A Staljina opjevala.

Zagrljena dva naroda,
Dva naroda i maršala
Oj slobodo, majko naša,
Zemlja te je ugledala;
Ugledala partizane
Mlade borce odabrane.

Majko naša, zemljo mlada,
U tebi se borba vodi,
Ko nevjesta nagizdana
Bit ćeš prva u slobodi.
U borbi si iskovana,
A u pjesmi ispjevana.
Narod gradi svoje dvore
Porušene, izgorene,
Tri godine narod pjeva.
Slaže pjesmu o slobodi.
Novu pjesmu kad zapjeva
Orit će se zemlja cijela.

Živ će mrtvog pohoditi
Sa mrtvim se ponositi.
Voda izvor će provriti
Žedne konje napojiti.
Žedne konje i junake.

Zaigrat će kola nova
Zemlja nova, mladost nova.

Oj slobodo, zemlja mlada,
Evo idu tri brigade
Mladih tica sokolica.
Medju njima vidi majka
Tri sokola svoja sina:
Dočekaj ih, povij rane,
Razvij krila sokolova
Da te brane do vjekova.

Pjesma nepoznatog autora

SLOBODAN JE NAŠ ZAGREB

Zagreb je slobodan! Slobodan od ustaško-švapske tiranije i zuluma, slobodan od fašističke more, koja je gušila — no nije nikada mógla ugušiti — slobodarski duh Zagreba.

Ni neprijateljski uspjesi na bojnim poljima Evrope i Jugoslavije, ni njegova premoć, ni kakova sila, pa makar ona bila ma kako okrutna, nisu mogli omesti borbu rodoljuba našeg Zagreba.

Naši narodi nisu htjeli da sagnu šiju pred njemačkim osvajačem, koji je dotle porobio već čitavu Evropu. Narod je pružio otpor. Unatoč toga što je i Maček propovjedao parolu čekanja, Zagreb je bio medju prvima.

Kao u cijeloj zemlji, tako i u Zagrebu Komunistička Partija stala je na čelo narodnog otpora. Ona već u junu 1941. god. organizira udarne grupe, koje vrše prepade na fašističku vojsku. Krv njemačkih okupatora prolila se Zagrebom onda, kada se on najmanje nadao, onda kada se osjećao posve sigurnim, misleći, da je svojom čizmom zauvijek pregazio ne samo Zagreb nego i Jugoslaviju. Sabotaža u tvornicama ,oružane akcije udarnih grupa, to je bio junački odgovor borbenog Zagreba na njemačku okupaciju i ustaška zvjerstva. To je bio odgovor radnika grada Zagreba ,odgovor njegove rodoljubne omladine, i njegove inteligencije.

Napadi na njemačke osvajače i domaće izdajnike bili su tada na dnevnom redu Telefonska postrojenja Glavne pošte odletila su u zrak, srednjoškolci pale stadion, studenti na čelu sa Slavkom Komarom bacaju bombe na sveučilištnu ustašku koloniju kod botaničkog vrta.

Okupatori i ustaše krvavim terorom pokušavaju da slome otpor Zagreba. Hiljade nevinih ljudi kao taoci bili su za odmazdu mučeni i streljani. Po svom zlu čuveni Trg »N«, Petrinjska ulica, Savska cesta i koncetracioni logori gutaju sve nove i nove žrtve Ali sve je uzalud. Na mjesto palog borca niče deset novih, da još smjelije i odlučnije stupe u borbu. Takav nepokoren, buntovni Zagreb postaje centar oružanog narodnog ustanka u Hrvatskoj.

Iz Zagreba odlaze u partizanske jedinice desetci hiljade omladine i gradjana iz sviju društvenih slojeva, dok istovremeno usprkos najkrvavijem ustaško-njemačkom teroru, zagrebački rodoljubi uspijevaju da organizuju Narodno-oslobodilački odbor (NOO) grada Zagreba, koji funkcioniše čak i onda, kada su ustaške zvijeri objesili sekretara tog odbora inž Zvonimira Kaurića.

Sa sve jačim zamahom narodno oslobodilačkog rata, teror u Zagrebu postaje sve veći. Najbolje sinove Zagreba, one koji su ga najviše voljeli, javno vješaju po ulicama grada ustaške izdajice i lopovi, oni koji su tudjinu prodali ne samo Zagreb, nego i cijelu domovinu.

Ali ni to, ni zvjerstva »stručnjaka« Maksa Luburića i njegovih »luburićevaca« nisu slomili duh otpora u Zagrebu. Naprotiv, taj duh je sve više rastao. Zagreb je slao u Narodno-oslobodilačku vojsku hiljade novih boraca koji su zajedno sa ostalim borcima iz dijelova Hrvatske, zajedno sa braćom Srbima i sinovima ostalih naših naroda, čistili i očistili domovinu od okupatora i njegovih pomagača ustaša i četnika.

Zagreb je slobodan. On je tu slobodu potpuno zaslužio, jer je za nju živio i borio se, jer zu za nju umirali najbolji njegovi sinovi. Ne šeću više ulicama Zagreba naduvenii fricevi, rodjeni kriminalci-ustaše povratnici na čelu sa Pavelićem, Budakom i Kvaternikom, nema više »crnaca« i kako se sve ne zove ta banda ubica i pljačkaša. U Zagrebu se počinje stvarati novi život.

Slobodan je Zagreb, grad u kome je najveći izdajnik hrvatskog naroda Pavelić, zajedno sa okupatorom kovao najcrnije planove kako da zavadi brata sa bratom, Hrvata sa Srbinom.

To što je ovdje u Zagrebu i drugim mjestima Hrvatske činio sa Srbima Pavelić i njegovi ustaše, činili su sa hrvatskim narodom najveći izdajnici srpskog naroda Nedić i Draža Mihajlović.

Radeći na istoj liniji — pomoći okupatoru da što brže i lakše istrijebi naš narod — ustaše i četnici nisu se žacali, da potpuno otvoreno podju zajedno. Jedan u ime hrvatstva, drugi u ime srpstva, ali protiv Hrvata i protiv Srba.

No naši narodi nisu htjeli bratoubilački rat. Oni su nasuprot tim nastojanjima okupatora, ustaša i četnika, u borbi kovali i iskovali jedinstvo i bratstvo naroda Jugoslavije.

Isto onako, kao što su zajedno sa braćom Srbima, najbolji sinovi hrvatskog naroda — vojnici Titove Armije, sinovi makedonskog, crnogorskog i slovenačkog naroda oslobadjali Beograd i Srbiju, tako isto su u oslobodjenju Zagreba učestvovali ne samo Hrvati i Srbi iz Hrvatske, već i ostali sinovi naših naroda. Na čelu sa generalima Petrom Dapčevićem i Kočom Popovićem jurišali isu Srbijanci, Makedonci, Crnogorci i Bosanci. Hitali su svi oni da što prije unište zločince i oslobode Zagrepčane.

U borbi protiv zajedničkog neprijatelja lila se krv sviju naših naroda. Tom prolivenom krvi još više se učvrstilo naše bratstvo. Ono je bilo i ostaje najjači odgovor onima, koji su računali ili možda računaju u svojoj prljavoj raboti sa razdorom medju narodima Jugoslavije.

Došao je praznik na ulice i u kuće slobodnoga Zagreba. Slavlje pobjede koje danas slavimo višestruko je. Sunce slobode obasjava ne samo Zagreb, nego cijelu našu domovinu, slobodnu demokratsku federativnu Jugoslaviju. I ne samo to, ono obasjava cijelu Evropu.

Fašistička neman, zajedničkim naporima i pobjedama naših velikih saveznika Englezke i Amerike, na čelu sa Sovjetskim Savezom i naporima ostalih slobodoljubivih naroda, bačena je na koljena. Ona, do nogu poražena bila je prisiljena da kapitulira. Tako su završili oni koji su prije više o d 6 godina počeli rat za gospodstvo nad Evropom. Tako su završili oni koji su za svoje imperialističke probitke bacili narode Evrope u strahote i užas rata. Oni, koji su da bi očuvali svoje gospodstvo, kokrili Evropu logorima ,tamnicama, mučilištima i vješalima. Tako su završili oni za koje svi slobodoljubivi narodi svijeta, svaki pošten čovjek nema druge riječi osim riječi osude i prezira. Svršeno je sa onima, koji su bili gospodari i učitelji u zvjerstvima, učenicima koji su ih čak nadmašili.

Zagreb, glavni grad demokratske federalne Hrvatske slobodan je. Iz njega, slobodnog velikog grada još jače će se prosuti po cijeloj Hrvatskoj zemlji zraci onih ideja, koje su nas vodile u ovom ratu, ideja kojima smo, kao s našim najubojitijim oružjem tukli neprijatelja — ideja bratstva i jedinstva, ideja slobodnog i sretnog života u oslobodjenoj Hrvatskoj, u oslobodjenoj Jugoslaviji, domovini zbratimljenih ravnopravnih naroda, slavenskog juga.

Za ostvarenje tih ideja, naši narodi dali su ogromne žrtve. Očuvati postignute tekovine, kako se nikad ne bi više povratilo staro, kako se nikad više ne bi ponovili užasi kroz koje su naši narodi prošli, sveta je dužnost svakog čestitog sina ove napaćene zemlje.

U našoj zemlji, pa i u Zagrebu. vjerovatno još ima ljudi koji se bave raznim planovima. No ti planovi nikada neće biti ostvareni. Mi pružamo ruku pomirnicu — kako je jednom rekao maršal Jugoslavije Tito — »svakom čestitom gradjaninu ove zemlje, koji je spreman da sada radi zajedno sa nama, na podizanju, na obnavljanju naše unesrećene, razrušene zemlje. Ali u isto vrijeme mi poručujemo svima onima koji spekulišu, bilo u zemlji, bilo van nje, da se ljuto varaju, ako misle da će plodovi za koje je dano more krvi biti izgubljeni.« Ove riječi našega Tita treba da upamte, kako oni dobronamjerni tako još više oni pojedinci koji još ne mogu da se pomire s time da je njihovo vrijeme za uvijek prošlo. Treba da ih upamte, jer riječi maršala Tita ujedinjeni naši narodi uvijek pretvaraju u djela.

Rat je završen ,izgradnja naše domovine, moći će sada da dobije svoj puni zamah. Na tom polju ,na polju izgradnje Zagreb će se pokazati dostojnim onih njegovih sinova i sinovi našeg naroda, koji su dali svoje živote da bi On, da bi Hrvatska bila slobodna.

M. Lj.

Pohvala maršala Tita jedinicama I. i II. Armije

POHVALA VRHOVNOG KOMANDANTA JEDINICAMA I. i II. ARMIJE!

Nadirući neodoljivim naletom sa jugoistoka jedinice naše I. i II. armije razbile su upornu neprijateljsku obranu zagrebačkog utvrdjenog rejona i zauzele i oslobodile Zagreb, glavni grad federalne Hrvatske. Vještim manevrom naših jedinica grad je ostao neoštećen i sačuvan od razaranja.

Za oslobodjenje grada Zagreba pohvaljujem jedinice I. i II. armije pod komandom general lajtnanta Koče Popovića, general lajtnanta Peke Dapčevića, general majora Radivana Vukanovića, general majora Ljube Vučkovića, general majora Milutina Moravče, pukovnika Mijalka Todorovića i pukovnika Blaža Lončara.

Izražavam svoju zahvalnost svima borcima i rukovodiocima jedinica koje su izvojevale ovu pobjedu.

Neka je slava palim junacima za oslobodjenje naše otadžbine!

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

10. maja 1945
Beograd

Vrhovni komandant
maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito

Pohvala maršala Tita jedinicama II. Armije

Pohvala Vrhovnog komandanta je dinicama II. armije.

U teškim borbama sa jakim nepri jateljskim snagama u vremenu od 28. aprila do 8. maja 1945. g. na području U ne i Kupe i kasnije izmedju Save i Krke, jedinice naše II. armije slomile su či tavi sistem neprijateljske obrane i zauzele i oslobodile mjesta: Bos. Novi, Do brljin, Bos. i Hrvatsku Kostajnicu, Bos i Hrvatsku Dubicu, Sisak, Petrinju, Generalski Stol, Netretić. Ozalj, Karlovac, Jastrebarsko, Veliku Goricu, Metliku, Sam obor, Krško, i veliki broj drugih mjesta

U ovim borbama neprijatelj je pretrpio velike gubitke u ljudstvu materijalu.

Za izvojevanje ovih pobjeda pohvaljujem jedinice II. armije pod komandom general-lajtnanta Koče Popovića, general-majora Radovana Vukanovića, general-majora Ljube Vučkovića i pukovnika Blaža Lonpara.

Izražavam svoju zahvalnost svima borcima i rukovodiocima jedinica, koje su izvojevale ove pobjede.

Neka je slava palim junacima za oslobodjenje naše otadžbine!

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Vrhovni komandant
maršal Jugoslavije
JOSIP BROZ TITO

Pohvala maršala Tita jedinicama III. Armije

POHVALA VRHOVNOG KOMANDANTA JEDINICAMA III. ARMIJE

U svojem pobjednonosnom napredovanju, jednice naše III. armije u višednevnim upornim borbama, lomeći žilav otpor neprijatelja zauzele su i oslobodile veliki broj mjesta, medju kojima: Bjelovar, Koprivnicu, Križevce, Varaždin, Varaždinske Toplice, Ptuj, i krapinu i nanjele neprijatelju velike gubitke u ljudstvu i materjalu.

Za izvojevanje ovih pobjeda pohvaljujem jedinice naše III. armije pod komandom general-lajtnanta Koste Nadja, general-majora Mate Jerkovića, pukovnika Branka Patričevića, pukovnika Vukašina Subotića i pukovnika Ivana Šibla.

Izražavam svoju zahvalnost svima borcima i rukovodiocima jedinica, koje su izvojevale ove pobjede.

Neka je slava palim borcima za oslobodjenje naše otadžbine!

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

10. maja 1945
Beograd

Vrhovni komandant
maršal Jugoslavije
Josip Broz Tito

Normalizacija života u gradu

Dani, koje Zagreb proživljuje, dani su velike slave i pobjede. Sloboda je svanula.

U ovim slavnim trenutcima rodoljubivo gradjanstvo iz Zagreba mora imati izvjesne činjenice u vidu. Na potpunim, temeljitim ruševinama krvave ustaške vladavine dolazi narodna vlast federalne Hrvatske u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji. Oslobodilačke divizije Jugoslavenske armije, koje je Zagreb podravio s neopisivim oduševljenjem, ušle su tek pred tri dana u grad. U gradu još uvijek svu vlast vrši Komanda grada Zagreba. Zadatak vojnih ustanova, koje poslije borbe preuzimaju vlast u oslobodjenom gradu vojničkog je karaktera. To je prvenstveno osiguranje grada, zaštita gradjanstva obezbjedjenje reda, mira i sigurnosti. U takvoj situaciji obraćanje Komandi grada Zagreba za čisto lične stvari i privatne potrebe znači u stvari ometanje izvršenja zadataka vojnih vlasti i otežanje za normalizaciju prilika u gradu.

Već prvih dana mnogi su Zagrepčani došli u Komandu grada Zagreba s raznim svojim ličnim problemima. Naročito se mnogi obraćaju i traže, da im se dadu propusnice za kretanje izvan Zagreba. — Razumljiva je želja gradjana, da se poslije četiri godine najgrubljih ličnih ograničenja slobodno kreću; da žele posjetiti svoja mjesta i svoju rodbinu. Medjutim mora biti svima jasno, da tim željama još nije moguće udovoljiti.

Ima još ljudi u Zagrebu, koji stoje pod dojmom bestidne četirigodišnje ustaške »promičbe«. Kad se sjetimo ustaškog terora i njihovih metoda rada, to nije nikakovo čudo. Ulazak i nastup Jugoslavenske armije razbio je kod mnogih svaku sumnju i bojazan. Pa ipak su se pojedinci počeli obraćati vojnim vlastima sa neodredjenim molbama za raznovrsna uvjerenja i potvrde, koje svjedoče ispravnost njihovog držanja za vrijeme okupacije. Dok s jedne strane, što je osnovno naglašeno, ovo bezrazložno smeta radu vojnih ustanova, s druge strane svaki iskreni rodoljub, svaki borac i rukovodioc sa žaljenjem susreće ovakove slučajeve. Oni pokazuju da su pojedinci još daleko od ciljeva i plemenitosti narodno oslobodilačkog pokreta (NOP). Naša nova domovina Hrvatska u bratskoj zajednici Jugoslaviji je zemlja istinske demokracije, u kojoj poštenim gradjanima nisu potrebna takva uvjerenja. Svaki od nas nosi uvjerenje u sebi, u svojoj savjesti i svojoj spremnosti i zalaže za dobro naše zemlje.

U gradu se na nekim mjestima pojavila pljačka. Ustaški banditi ostavili su namjerno i s proračunom za sobom svoje tragove, a ratnu situaciju izrabili su i izvjesni kriminalni tipovi. Preobučeni u borce Jugoslavenske armije, ovi tipovi upali su u tudje stanove i povrijedili tudje vlasništvo. Vojne vlasti poduzele su sve potrebne mjere protiv ove pojave i dali gradjanima instrukcije, kako treba da se drže u ovoj situaciji. Gradjanstvo je upozoreno da se najhitnije obrati u svakom slučaju pljačke ili nasilja organima narodne obrane, a zatraži i pomoć od najbliže vojničke straže ili patrole. Ako ovome još dodamo, da našu zemlju i našu domovinu izgradjuju svi naši narodi, da je izgradjuje svaki pojedinac, onda će nam biti jasno da će hladnokrvnim i razumnim učešćem i punom saradnjom gradjana sa vlastima ovi tipovi biti brzo pohvatani i izvedeni pred ratni sud, koji u interesu našeg napaćenog naroda neće s njima imati nikakovog smilovanja. Svi ovakvi individui ratni su zločinci. Kažnjavanje ratnih zločinaca jest jedan od zajedničkih ratnih ciljeva svih Ujedinjenih nacija, koji su ovaj zahtjev pravde odlučno i jedinstveno proglasili. Pružanje pomoći, da se svi narušitelji reda i poretka u gradu pohvataju, da se svi maskirani ustaše prokažu — jest dužnost i obveza svakog gradjanina.

To su problemi ovog časa. A svi mi ne smijemo zaboraviti, da iza ovoga stoji osnovni i veliki problem obnove i izgradnje naše porušene domovine. Narodna vlast, koja je nikla i izgradjena tokom narodno-oslobodilačke borbe (NOB) okupila je oko sebe i ujedinila najšire narodne mase naše zemlje. Narodi Jugoslavije preko svojih narodno oslobodilačkih odbora (NOO) i Jedinstvene narodno-oslobodilačke fronte (JNOF-e) vrše i kontroliraju narodnu vlast. Sve ono što se u našoj zemlji radi, radi se oslonom na široke slojeve i njihovim širokim učešćem u tome. Zagrepčani, koji će sutra u svojim NOO-ima i preko JNOF-e, uzeti puno učešće u narodnoj vlasti, treba u ovim momentima da pokažu punu zrelost i istinsku pomoć i našim vojnim vlastima. Naša borba rukovodjena našim velikim vodjom maršalom Josipom Broz-Titom, donijela je slobodu domovini i bratstvo našim narodima zato, jer su naši narodi pokazali u ovoj borbi masovna herojstva i nevidjena odricanja. Kada gradjanstvo glavnog grada federalne Hrvatske pokaže u ovim časovima pravo strpljenje za svoje lične potrebe, kada ono pokaže svoju punu odlučnost na raskrinkavanju svih ratnih zločinaca, i kada pruži svoju punu podršku svim našim vlastima — onda će gradjanstvo Zagreba dokazati u velikim danima slobode onu istu svijest, požrtvovnost i odlučnost, koju je pokazalo u teškim uslovima ilegalnog rada i ilegalne borbe protiv ustaškog terora. Zagrepčani i Zagrepčanke pokazat će time još i svoju punu odlučnost da tekovine narodno oslobodilačke borbe, koje su krvlju stečene, oni ljubomorno i predano čuvaju.

Dnevna zapovjed maršala Staljina povodom Dana Pobjede

Moskva, 10. V. (TASS): Na uspomenu potpune pobjede nad Njemačkom dana 9 maja Dana Pobjede, u 22 sata glavni grad naše domovine Moskva, pozdravlja hrabre čete Crvene armije, ratne brodove i avione, koji su izvojevali ovu sjajnu pobjedu sa 30 artiljerijskih salva iz 1.000 topova. Slava svim junacima, koji su pali u borbama za slobodu i nezavisnost naše domovine! Živjela crvena armija i Crvena mornarica!

Vrhovni komandant
Maršal Staljin

Brzojavi maršala Tita

Maršalu Staljinu

Beograd, 10. V. Povodom dana Pobjede predsjednik vlade demokratske federativne Jugoslavije maršal Josip Broz Tito uputio je slijedeće telegrame:

Vrhovnom komandantu maršalu Sovjetskog Saveza Staljinu!

U ovom veličanstvenom trenutku pobjede nad hitlerovskom Njemačkom narodi Jugoslavije upućuju tople pozdrave i izrazuju duboku blagodarnost Crvenoj armiji i narodima Sovjetskog saveza za sve one ogromne žrtve i napore, koje su učinili za spas i bolju budućnost čitavog čovječanstva.

Maršal Jugoslavije TITO

g. Churchillu

Gospodinu Winstonu Churchillu, premijeru Velike Britanije!

Upućujem najtoplije čestitke vama i vašim narodima u ovim historijskim danima pobjede nad hitlerovskom Njemačkom i izražavam zahvalnost za sve ono što ste učinili Vi i vaša zemlja, u borbi protiv zajedničkog nam neprijatelja.

Maršal Jugoslavije TITO

g. Trumanu

Gospodinu Harry Trumanu, predsjedniku Sjedinjenih Država Amerike!

U danima pobjede ujedinjenih naroda nad fašističkom Njemačkom Vama i narodu Vaše zemlje upućujem tople pozdrave i izrazujem zahvalnost za pomoć, koju ste nam ukazali u ovoj zajedničkoj borbi protiv istog neprijatelja. Uvjeren sam, da će udruženi narodi poslije ovog krvavog rata osigurati mir i sigurnost, koja nam je svima potrebna.

Maršal Jugoslavije TITO

Proglas maršala Staljina narodima SSSR-a

Drugovi!

Došao je veliki dan pobjede nad Njemačkom. Fašistička Njemačka, koju su Crvena armija i trupe naših saveznika bacili na koljena, priznala je da je pobjedjena i potpisala je bezuslovnu kapitulaciju. Protokol kapitulacije potpisan je 7. maja u Reimsu, a 8. maja predstavnici njemačke vrhovne komande u prisutnosti predstavnika vrhovne komande savezničkih snaga i vrhovne komande sovjetskih snaga potpisali su u Berlinu konačni akt o kapitulaciji, čije je izvršenje počelo 8. maja u 24 sata.

Poznavajući podlu narav Njemačke, koja ugovore i sporazume smatra komadom papira, znam, da ne možemo vjerovati njihovoj riječi. Ipak njemačke trupe počele su masovno da polažu oružje i da se predavaju našim trupama. To više nije običan komad papira, već bezuslovna kapitulacija njemačke oružane snage. Medjutim, istina je, da jedna grupa njemačkih snaga u Čehoslovačkoj još uvijek spriječava izvršenje kapitulacije, ali ja se nadam da će Crvena armija uskoro uspjeti i taj otpor dokrajčiti.

Mi punim pravom možemo izjaviti da je došao historijski dan definitivnog sloma Njemačke, dan velike pobjede naših naroda nad njemačkim imperijalizmom. Žrtve za slobodu i nezavisnost naše otadžbine, nebrojena uništenja i stradanja, koja je podnio naš narod u toku rata, intenzivni rad u pozadini i na fronti, nisu bili uzaludni već su okrunjeni potpunom pobjedom nad Njemačkom. Borba sovjetskog naroda za svoj opstanak i nezavisnost završila je pobjedom nad njemačkim osvajačima i njemačkom tiranijom. Od sada će nad Evropom vijati velika zastava slobode i mira medju narodima.

Pred tri godine Hitler je javno izjavio, da medju njegove zadatke spada komadanje sovjetskog naroda i otcjepljivanje Kavkaza, Ukrajine, Bijele Rusije, Baltičkih zemalja i drugih pokrajina Sovjetskog Saveza. Hitler je govorio: Mi ćemo uništiti Rusiju, da se nikada više ne podigne, ali planovi Hitlera se nisu ostvarili. Njemačka je do nogu potučena. Njemačke trupe se predaju, a Sovjetski Savez slavi pobjedu, iako nema namjeru da raskomada i uništi Njemačku.

Drugovi! Veliki domovinski rat završio je našom potpunom pobjedom. Završio je period rata u Evropi i otpočelo doba mirnog razvitka. Ja vam čestitam pobjedu, dragi junaci!

Slava našoj herojskoj Crvenoj armiji, koja je obranila nezavisnost naše otadžbine i izvojevala pobjedu nad neprijateljem! Slava našem velikom narodu, narodu pobjedniocu!

Vječna slava herojima, koji su pali u borbi protiv neprijatelja i dali svoje živote za slobodu i sreću našeg naroda.

Naše trupe nastavljaju gonjenje neprijatelja

Beograd, 10. V. 1945. Ratni izvještaj generalštaba Jugoslavenske armije za 9. svibanj glasi:

Poslije oslobodjenja Zagreba i Ljubljane i Varaždina naše trupe brzo napreduju prema Austriji goneći i uništavajući neprijatelja, koji i dalje pruža otpor u odvojenim, nepovezanim grupama. U ruke naših jedinica pao je ogroman ratni plijen i veliki broj zarobljenih neprijateljskih oficira i vojnika.

*

Naše trupe nastavljaju brzo gonjenje neprijatelja prema Austriji. Razbijena je 41 njemačka divizija, 13. ustaški zdrug, i druge njemačko-ustaške formacije. Zarobljen je veći dio ljudstva ovih jedinica, a ostatak je poginuo u borbama i razbježao se. Sav ratni materijal je zapljenjen ili uništen. Naše trupe, koje operišu dolinom Drave izbile su na liniju Maribor—Lipnica.

Prilikom oslobodjenja Ljubljane poginulo je 520, a zarobljeno 700 neprijateljskih vojnika. Zapljenjeno: 120 topova, 110 bacača, 500 puškomitraljeza, 580 automat mašinki 285 kamiona, 30 traktora, 5 natovarenih željezničkih kompozicija sa raznim ratnim materijalom i velike količine drugog oružja i ratnog materijala, koje još nisu prebrojane.

Zločin Hitlerovaca u Osviencima

Beograd, 1. V. (TANJUG). — Moskovska »Pravda« objavljuje u u svom broju od 9. maja saopćenje Izvanredne državne komisije za istraživanje zločina njemačko fašističkih osvajača i nijhovih pomagača o čudovišnim zločinima njemačke vlade u Osviencima.

U Osviencima su Hitlerovci istrijevili preko četiri milijuna ljudi sovjetskih gradjana Poljske, Francuske, Belgije, Holandije, Čehoslovačke, Jugoslavije, Rumunije, Madjarske i drugih zemalja, medju njima mnogo žena, staraca i djece. Osviecimski logor bio je dobro sredjena mašina, jedna složena kosa smrti. Svakoga je dana onamo stizalo tri do pet željezničkih kompozicija s ljudima, koje su svakog dana ubijali u gasnim komorama, a zatim spaljivali po deset do dvanaest tisuća ljudi dnevno. I danju i noću dimili su se dimnjaci krematorijuma. Ubojice su u doktorskim ogrtačima eksperimentirali nad tisućama ljudi, vršili nasilnu sterilitzaciju, cijepili rak, tifus druge bolesti, ispitivali nove otrove na ljudima. Desetine tisuća ljudi, koji su radili u močvarama i gradili vojne fabrike, bili su izloženi najstrašnijim mukama. Na njih su puštali pse, tukli ih motkama i kundacima, morili gladju do potpune iznemoglosti, da bi ih kasnije strijeljali ili utjerali u baraku s natpisom »Kupaona« i tamo otrovali gasom. Hitlerovci su s naročitim uživanjem uništavali inteligenciju. Organizator ove »kose smrti« bio je Himmler.

Pozdrav Antifašističkog vijeća narodnog oslobodjenja Jugoslavije

narodnom predstavništvu Federalne Hrvatske

Beograd, 9. V. (TANJUG): Predsjedništvu Zemaljskog Antifašističkog Vijeća Narodnog Oslobodjenja Hrvatske:

Izražavajući želje svih naroda demokratske federativne Jugoslavije Predsjedništvo Antifašističkog vijeća Narodnog oslobodjenja Jugoslavije najtoplije pozdravlja narodno predstavništvo naroda slobodne i demokratske Hrvatske povodom oslobodjenja njenog glavnog grada Zagreba i praznika pobjede naših naroda i svih ujedinjenih slobodoljubivih nacija.

Uvjereni smo, da će sjajna pobjeda, koju je oslobodjenje naše nove demokratske i federativne državne zajednice izvojevala herojska Jugoslavenska armija pod genijalnim rukovodstvom maršala Tita biti nov podstrek za dovršenje veličanstvene zgrade bratstva i jedinstva svih naroda Jugoslavije.

Da živi slobodna Hrvatska u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji!

Predsjednik **dr. Ivan Ribar**
Sekretar Mile Perunčić

narodnom predstavništvu Federalne Slovenije

Beograd, 10. V. (TANJUG). Predsjedništvu Slovenskog Narodnog Oslobodilačkog Svijeta:

Predsjedništvo Antifašističkog Vijeća Narodnog oslobodjenja Jugoslavije. (AVNOJ) sretno je što može predstavništvu Slovenskog naroda izraziti svoju duboku radost i tople čestitke povodom oslobodjenja borbene i požrtvovne Ljubljane, glavnog grada slobodne demokratske Slovenije i svih krajeva, u kojima žive slovenski narodi. Značajni udio, što ga je slovenski narod imao u oslobodilačkoj borbi naših i svih ujedinjenih naroda, daje mu pravo, da s punim ponosom i vjerom u svoju veliku budućnost proslavi današnji veliki dan pobjede.

Živilo bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije i živila slobodna Slovenija u demokratskoj federativnoj Jugoslaviji!

Predsjednik **dr. Ivan Ribar**
Sekretar Mile Perunčić

Deveti maj blagdan pobjede u SSSR-u

Moskva, 10. V. (TASS) Dekret Predsjedništva vrhovnog Sovjeta SSSR o proglašenju dana 9. maja Blagdanom Pobjede.

Na uspomenu pobjedničkog završetka velikog nacionalnog rata sovjetskog naroda protiv njemačkih fašističkih zavojevača i historičkih pobjeda, koje je izvojevala Crvena armija i koje su okrunjene potpunim uništenjem hitlerovske Njemačke, koja je objavila bezuvjetnu kapitulaciju, proglasiti, da je 9. maja dan triumfa cijelog naroda — Blagdan Pobjede. Smatrati dan 9. maja kao dan, kada se ne rdi.

Kalinjin,
Predsjednik Presidiuma Vrhovnog Sovjeta SSSR-a

Gorkin,
Tajnik Presidiuma Vrhovnog Sovjeta SSSR-a

CRVENA ARMIJA OSLOBODILA PRAG

Moskva, 10. V. (TASS): Maršal Staljin izdao je dnevnu zapovied maršalu Konjevu, komandantu I. ukrajinskog fronta i armijskom generalu Petrovu, načelniku štaba fronta, kojom se javlja, da su čete I. ukrajinskog fronta na završetku moćnog i silnog manevra oklopljenih formacija i pješadije slomile neprijateljski otpor i dana 9. maja u četiri sata ujutro oslodile od njemačkih zavojevača grad Prag, glavni grad Čehoslovačke, saveznice Sovjetske Unije.

Proslava kapitulacije Njemačke u Moskvi

Moskva, 10. V. (TASS). Nije prošao niti jedan sat, nakon što je radio objavio vijest o kapitulaciji Njemačke i već se Moskva okitila zastavama. Ulice su se naglo napunile masama ljudi, koje su kretale prema centru. Doskora je Crveni trg bio sav poplavljen hiljadama osoba, koje su došle, da izraze svoje osjećaje. Pjevale su se nacionalne pjesme, stiskale su se ruke, ljudi su se grlili. Svaki pozdrav bio je prihvaćen hiljadama glasova. Poklici »Živio Staljin! Živjela pobjeda!« odjekivali su trgovima. Na nekim mjestima počele su se mase razmicati i na slobodnom prostoru se počelo plesati. Uz pratnju pjesama narod je plesao Lesginjsku, Ukrajinski gopak i druge ruske plesove. Deseci ruku dohvatili su na prolazu jednog mladog oficira, koji je na prsima imao četiri ordena i digli ga u zrak vičući »hura«. Doskora je masa u triumfu nosila na desetke vojnika i mornara, izražavajući na taj način svoju ljubav i svoju zahvalnost braniteljima domovine. Začuli su se pomalo i dječji glasovi, koji su se priključili općoj radosti. Kolone djece sa crvenim zastavama u rukama i pjevajući pjesme krenule su na Crveni trg. Došavši na sredinu trga djeca su stala i okrenuvši se prema Kremlju zapjevala kantatu u počast Staljina, koju su odmah prihvatile sve one velike mase naroda. U tom času su se otvorili prozori velike palače Kremlja i odgovara se na pozdrave, što izazivlje val entuzijazma i pljeska. Drugi trgovi i ulice Moskve nisu bili manje krcati i živi. Velike mase putnika, koji su doputovali iz Sibra, Ukrajine i Centralne Azije sabrale su se kod zvučnika na trgu pred kolodvorima. Moskva nije doživjela još ovako sretnog dana. Obavijest o pobjedi odaslana je telegrafski u sve kutove zemlje. Moskva i dalje slavi dan pobjede.

Francuska slavi svršetak rata

Paris, 9. V. — (Tanjug) Kada je šef francuske vlade De Gaulle završio svoj govor, kojim je najavio svršetak rata, nad cijelim Parizom diglo se je silno odoševljenje: Živila Francuska! Živio De Gaulle. Nakon toga su mnoštva zapjevala Marseljezu. Nakon pjevanja narodne himne nastalo je silno klicanje i pljeskanje. Poslije toga su zasvirale sve sirene i počeli paliti topovi u znak veselja zbog onog dana, koji je toliko bio očekivan. Nad gradom su sasvim nisko iznad krovova letjeli saveznički avioni, koji su bili burno pozdravljeni od masa. Na sve strane na hiljade i hiljade zastava. Na sve strane se kreću povorke noseći zastave, dok u isto vrijeme zvone zvona svih crkava posebice Notre Dame, Screcoeura. Satovima i satovima francuski gradjani prolazili su ulicama grada, pjevali i izražavali svoju radost. Filmski operateri snimali su scene radosti na bezbroj točaka grada na uspomenu ovog historičkog dana. Zvučnici na ulicama neprestano su svirali saveznička himne, vojničke i narodne pjesme. Na večer još uvijek nije prestalo veselje i Pariz je slavio dan svršetka rata i pobjede do u kasno u noć sjajno rasvijetljenim ulicama.

Rat u Japanu

London, 10. V — Više od 400 super letećih tvrdjava, što predstavlja do sada najjaču snagu bombardiralo je industrijske objekte u Japanu. Britanski zrakoplovi sa brodova nosača danas su ponovno napali japanske obranbene položaje u južnom dijelu Riu Kiu.

Američke čete na Okinavi nastavljaju svoj prodor kroz južne japanske obrane. Blizu Mindanao američke čete tjeraju Japance sa otoka Samal u zaljevu Savau.

Jedinice britanske 14. armije nailaze na ogorčen otpor japanskih zalaznica, 50 milja sjeveroistočno od oslobodjenog Rangoona.

OBAVIJESTI

Komanda grada Zagreba poziva **sve šofere, mehaničare i uprave mehaničarskih radnja,** da odmah dodju na mjesta, gdje su do sada radili, specijalno kod Hrušnjaka, Vlaška 79, Pintara u Palmotićevoj ulici, Hrubija u Savskoj c. 8, Pelznbauera, Gundulićeva ul. i Hoića u Ožegovićevoj ul.

*

Državna tiskara, Frankopanska 26 upozorava svoje radnike da se danas u petak dne 11. V. jave na rad.

*

Pozivaju se svi radnici i namještenici **bivše štamparije »Milan Šufflay«,** da dodju danas na posao.

*

Svi namještenici tvornica **»Lipa Mill«** i **»Mapa«** neka dodju danas u petak 11. V. u 7 sati na redovan posao.

*

Pozivaju se svi radnici i činovnici tvornice »Siemens«, da dodju danas 11. V. u petak u tvornicu u 6.30 sati na redoviti pogon. Isto tako obavješćuju se svi činovnici ureda u Bogovićevoj ulici, da dodju u 8 sati na rad.

*

Pozivaju se svi radnici iz mehaničke radione bivšeg **Doposa,** Vlaška 88, da se odmah jave na rad.

*

Pozivaju se svi službenici **Poštanske** štedionice da se dne 11. maja o. g. svi sakupe u zgradi zavoda Račkoga ulica br. 5 u 9 sati.

*

Komanda grada Zagreba obaješćuje da do daljnjega neće rješavati pitanje izbjeglica.

*

Društvo davalaca krvi poziva sve članstvo na dužnost. Neka se žurno jave i svi članovi izvan Zagreba u centralu u Zagrebu, Palmotićeva ul. 70.

*

Pozivaju se svi radnici i namještenici tvornice **uskotračnog željezničkog materijala dr. Rašice** u Kustošiji, da dodju bezuvjetno u petak 11. V. u 8 sati u tvornicu na redoviti rad.